

Besora de Rip. (1953); nom també d'una mata men. (Mercadal, 1964); *lus pišəkásus* nom d'una partida de bosc a Formiguera de Capcir (1960); eiv. «*pixacà*: hongó, marisco» (PzCabr.), he vist a la badia d'Eivissa els *pixacans* com una espècie de «bombo» negrós: donat aquest color i forma podria venir d'un compost genitiu *PÍSSIA CANIS 'membre de gos'; en el P. Val. l'herba s'anomena *pixagós*; Bielsa *pišakán* semblant als *marruebos* 'malrubí' (1965); bearn. *piche-cá* Palay; i fr. regional *pissehien* ja usat per Rabelais, *Pantagruel*, cap. 23, que Plattard (p. 117) explica com 'herba sobre la qual es pixen els gossos perquè excita llur desig sexual'. *Pixaconill* Vallès i Penedès, *DAG.*; *pišakuní* mena de bolet, Arenys de Munt (1931); *pixacunins* bolets dels quals era tradicional anar a fer «una menjadeta» a les pinedes d'ací («La Voz de Malgrat», 1-VIII-64). Sobre els noms de bolets *pixacà*, *pixagós* i *pixaconill*, Font i Quer, *Mem. Acad. Ci. Bna.* XXIII, § 12, pp. 29, 30, 31, 24.

Pixallit 'Taraxacum' *DAG.*, Lab. 1840; *pixallits* 'lletres' cerd. (Angostrina, 1959), fr. *pislenlit*, cf. la tesi de H. Schurter, «Die Ausdrücke für den Löwenzahn im Gallorum.» Halle, 1921. *Pixaolives*. *Pixapolit*. *Pixa-reixes*. *Pixa-sang*. *Pixatinta*. *Pixatinters*, molt barceloní i bal. per a 'dependent d'escriptori' [1537]. *Pixavagant* [Lab. 1840] 'gandul' Igualada *DAG.*, «los *pixavagants*, que, per poder-la passar sense treballar, posen llassos y parany a les pubilles riques», Bosch [de la Trinxeria]; *pixavagar*. *Pixaví*: «els *Pixavins* de València: és un mèt --- que se dona en tot lo reyne als --- fills de dita ciutat, equivalent a *pisaverdes* en castellà», MGadea (*T. del Xè* I, 180), però a Barx em digueren que ho diuen a la gent de Gandia (1960); «--- els qui se'n passen de vius ---? Quantes vegades caldrà recordar als *pixavins*, que el P. Val. és molt més gran i vari que la capital i l'Horta dels voltants?», SGuarner, pròleg a *L'Oncle Canyis*, p. 11. *Pixavina*. *Pix-pix* (*DAG.*).

¹ «Pendrets un badall d'estornell / ab dues onces de besturri, / mesclat ab un poc de gingurri / --- / e de la barba d'Absalon / hi mesclarets, ab un *pipiu*»: així ho entén, probablement amb raó, Mollivar: *Medicina de Pecat*, *NCL.*, 54.11.

Pixarell, V. *passerell*

Pixars 'cavall roig i blanc' StaColQ. (Amades, *BDC* XXII, 184): sembla que hagi de ser un plural *cavalls pixar(d)s*; a reserva de confirmació del mot, es pot sospitar un nom de color de cavall en -ard d'entre els nombrosos que ens han vingut de França, com *liard*, *bayard*, *grisard*, *rossard* (*couard*, *bâtard*, *pendard* etc.); potser d'un ús translàtic del fr. *poissard* (> oc. **peissard*) 'grosser', 'tèrbol', derivat de *poisser* «salir avec une matière gluante», cf. *poisseux* 'molt negre' en Ronsard, 'fangós' a l'Anjou (*FEW* VIII, 620b); ζο βέ del fr. dial. *pisard* 'pixaner' (való, picard, angevin, saintongeois, francomtois: *FEW* VIII, 590b)?

Pixa-sang, *pixat*, *pixatinta*, *pixatinters*, *pixavagant*, *pixavagar*, *pixaví*, V. *pixar* *Pixca*, V. *pessigar* Pi-

xell, *pixer*, V. *pitxer* *Pixera* 'ganes d'orinat', V. *pixar*; 'presa', V. *peixera* *Pixerri*, V. *pixar* *Pixide*, *pixidi*, *pixis*, V. BUIXOLA (II, 295b45, 296b40, 50) *Pixim*, *pixo*, *pixó*, *pixolis*, V. *pixar* *Pixopalada*, *pixopalo*, V. *peix* *Pixorar*, *pixorrada*, *pixorro*, *pixós*, *pixosa*, V. *pixar* *Pixot* corrupció del cast. *pinzote*, derivat de *pinza* *Pixota* id., i V. *pixar* *Pixoter*, -tera, *pix-pix*, *pixum*, V. *pixar*

PLA, PLANA, del ll. PLANUS, -A, -UM, 'pla, planer'.

□ 1.ª doc.: orígens: docs. del S. XIII, Lull, *Cost. Tort.* etc.

«L'almirall --- féu muntar tothom en les galees e --- anaren-se'n al port d'Agosta e --- muntaren en la vila ---; mas lo castell segurament és lo pus forts que jo gaire ne sàpia en terra plana --- envers la mar de grec ---», Muntaner (fets de 1287, Casac. III, 36.21). Des dels orígens apareix en quasi totes les funcions i accs. que presenta en la llengua; entre altres, substantivat per a 'lloc pla', 'planura': «Tant no-s cuitaren los tres reys d'Espanya, que-ls sarraïns agren passat los ports de Muredal e tengren lo *pla* e la montanya», «los sarraïns --- foren tantes de gens a cavall e a peu que nuyl hom no podia saber lo nombre, que-ls *plans* e les montanyes n'eren tots cuberts: sí que-l veer era gran feredat», Desclot (§ 5, *NCL.* II, 32.19, 34.14).

Llull l'usà ja en totes les accs., pròpies i figurades; entre altres 'planer, clar, fàcil': «Cor a aquesta sciència demostrativa sien mester vocables escurs --- cor nós façam aquest libre als hòmens lecs, per açò, breument e ab *plans* vocables parlarem de esta sciència», *Gentil* (4.10); 'tranquil, pacífic': «Lo rey --- per tal que pogués tenir pau e justícia en sa terra, procurà com fos en gran amistat del emperador --- e los barons --- no gosaven desobeir a lur senyor de nulla cosa que-l rey lurs manàs: e enaxí staven *plans*, e havia lo rey pau en sa terra», *Merav.* (ed. 1903, VII, § 5; *NCL.* II, 126); acc. no gaire freqüent, però que no és solament lulliana: «Lo rey --- acordà que ell se fahés venir los consellers --- e que-ls fahés entrar sols en un retret, e que-ls negàs; e --- que los altres del Consell e tota la ciutat starian *plans*, e que ell dominaria no solament aquella ciutat mes tota Cathalunya», princ. S. xv, *Fi del Comte d'Urgell* (ed. *Rev. Cat.*, p. 27).

⁴⁵ Aplicat a teixits, 'sense ornaments, llis': «5 palmos de biffa plana, lívida, de Sen Denis», «25 pecias pannorum de Parisio *plans*», «87 pecias pannorum de Sen Denis, inter *planis* et virgatis sive listatz», inv. d'un mercader de Perpinyà a. 1307, «la post de cendatz reforsatz o *plans*», *Reva* de Perp. de 1284 (*RLLR* IV, 378, 372).

Molt idiomàtica en la nostra llengua l'acc. 'planer, senzill, fàcil', encara ara en tots els matisos: «Que s'havia de preparar millor? Això no era raó per abstenir-se: és massa *pla* no anar a les juntes a què se'ls convidi, i després criticar lo que s'hi fa!», discurs de Coromines 31-v-1914 (*Di. i Records* II). Entre moltes aplicacions, aquesta acc., que ja és la que hem vist en el *Gentil* de Llull, conduí a emprar-lo per a la mena de llenguatge clar per al poble.